

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

**Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru
a Výboru regionů Zajištění naší budoucnosti**

**Klimatický cíl pro Evropu na rok 2040 a cesta ke klimatické neutralitě do roku 2050 vybudováním
udržitelné, spravedlivé a prosperující společnosti**

(COM(2024) 63 final)

(C/2024/4667)

Zpravodaj: **Teppo SÄKKINEN**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 27.3.2024
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	21.5.2024
Přijato na plenárním zasedání	30.5.2024
Plenární zasedání č.	588
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	189/5/3

1 Závěry a doporučení

1.1 Klimatický cíl EU na rok 2040 zajistí viditelnost na cestě ke klimatické neutralitě do roku 2050 a přispěje k celosvětovým ambicím v oblasti klimatu. EHSV podporuje doporučený cíl 90 % do roku 2040, protože je v souladu s vědeckým poznáním spravedlivého podílu Evropy na cíli nepřekročit úroveň oteplení o 1,5 stupně. EHSV zdůrazňuje, že tento cíl je náročný a lze jej dosáhnout pouze tehdy, budou-li zavedeny podpůrné politiky zajišťující konkurenceschopnost evropských průmyslových odvětví a spravedlivou transformaci a bude-li nákladově efektivním způsobem využíváno veškerých bezuhlíkových a nízkouhlíkových technologií.

1.2 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) zdůrazňuje, že skutečného snížení emisí lze dosáhnout prostřednictvím postupného ukončení používání fosilních paliv. I když pohlcování uhlíku hraje při plnění klimatických cílů EU stále větší úlohu, nadměrné spoléhání se na půdní a průmyslové propady s sebou nese nejistoty a rizika závislosti na fosilních palivech nebo ztráty propadu kvůli lesním požárům, škůdcům a dalším rizikům. Pohlcování uhlíku vyžaduje pobídky, aby mohlo sehrávat svou omezenou, ale významnou úlohu. EHSV vyzývá Komisi, aby provedla vědecké a ekonomické posouzení rovnováhy mezi snižováním emisí a pohlčováním uhlíku.

1.3 Ambiciózní cíl do roku 2040 vychází z toho, že se podaří do roku 2030 úspěšně snížit čisté emise alespoň o 55 %. EHSV podtrhuje důraz na provádění právních předpisů Fit for 55 a podporu evropských podniků a domácností při přizpůsobování se novému regulačnímu prostředí.

1.4 EHSV konstatuje, že klimatické cíle vyžadují nebyvalou míru investic do dekarbonizace. Souvisí to mimo jiné s předvídatelností a soudržností regulačního prostředí, účinným výzkumem, vývojem a inovacemi, rychlejším povolováním, přístupem k financím a dostupností kvalifikované pracovní síly a celkovou výkonností evropského hospodářství. Cíl pro rok 2040 by měl být propojen s cílem vybudování silné ekonomiky prostřednictvím transformace, zvýšení evropské energetické bezpečnosti a zajištění vysoce kvalitních pracovních míst. EHSV vyzývá Komisi, aby v zájmu rozšíření globálního dopadu přechodu Evropy na čistou energii a využití přínosů vedoucího postavení v oblasti klimatu sledovala a stanovila cíle pro růst vývozu evropských výrobků a služeb v oblasti čistých technologií.

1.5 Rychlejší dekarbonizace v odvětvích, kde jsou náklady na snižování emisí poměrně nízké a kde existují rozšířitelná řešení, je nezbytná jako kompenzace pomalejšího pokroku v těžko dekarbonizovatelných odvětvích. EHSV vyzývá k tomu, aby se výroba elektřiny v EU stala do roku 2040 bezuhlíkovou a aby krátce poté došlo k dekarbonizaci vytápění a chlazení. Existence čisté a cenově dostupné energie a energetické infrastruktury připravené na budoucnost je základem pro dekarbonizaci dalších odvětví, jako je průmysl, budovy a doprava. EHSV navrhuje stanovit orientační cíl snížení emisí pro zemědělsko-potravinářské odvětví prostřednictvím úzkého dialogu se zemědělci a dalšími zúčastněnými stranami. Tento cíl by měl být založen na vědeckých poznatcích, měl by zajišťovat evropské potravinové zabezpečení a zohledňovat rozdílné přírodní podmínky v EU.

1.6 EHSV zdůrazňuje, že má-li se zachovat veřejná podpora evropské politiky v oblasti klimatu a mají-li být zapojeny všechny vrstvy společnosti, je nezbytný široký dialog se zúčastněnými stranami, mimo jiné se sociálními partnery a občanskou společností, jakož i zapojení občanů do stanovení cíle na rok 2040 a do tvorby doprovodných politik. Tento strukturovaný dialog a stále poradní orgány by měly být využívány rovněž v rámci vnitrostátních politik v oblasti klimatu. EHSV upozorňuje na možnost většího snížení emisí a snížení poptávky po materiálech a energii díky tomu, že bude spotřebitelům usnadněno zvolit si udržitelný životní styl.

1.7 EHSV vyzývá Komisi, aby při přípravě legislativního návrhu týkajícího se cíle na rok 2040 rozšířila test konkurenceschopnosti ve vztahu k ostatním velkým ekonomikám, včetně jejich politik v oblasti klimatu, energetiky a průmyslu a hospodářských ukazatelů, a aby předložila návrhy, jak posílit globální konkurenceschopnost Evropy a jak zachovat náš model otevřeného tržního hospodářství s přísnými environmentálními a sociálními normami.

2 Úvod

2.1 Evropská unie stanovila právně závazné cíle pro snížení emisí alespoň o 55 % do roku 2030 a pro klimatickou neutralitu do roku 2050. Komise je povinna podle evropského právního rámce pro klima navrhnout cíl pro rok 2040 jako opěrný bod v polovině období.

2.2 Ve sdělení Komise ⁽¹⁾ se navrhuje cíl v podobě snížení emisí o 90 %. Sdělení a přiložené posouzení dopadů se věnuje třem potenciálním možnostem: možnost č. 1, lineární trajektorie snižování emisí až o 80 %; možnost č. 2, snížení o 85–90 %; a možnost č. 3, snížení o 90–95 %. Ve sdělení se rovněž navrhuje orientační predikce rozpočtu EU na emise skleníkových plynů ve výši ekvivalentu 16 Gt CO₂ na období 2030–2050.

2.3 Evropský vědecký poradní výbor pro změnu klimatu (ESABCC) doporučil cíl snižování emisí na rok 2040 o 90–95 % ve své zprávě z června 2023, ve které byl uveden rovněž rozpočet na emise skleníkových plynů ve výši ekvivalentu 11–14 Gt CO₂ na období 2030–2050 ⁽²⁾. Cíl na rok 2040 navrhovaný Komisí je v souladu s cílovým rozmezím navrhovaným výborem ESABCC, které také získalo nejširší podporu při veřejné konzultaci, kterou Komise uspořádala v roce 2023.

2.4 Sdělení je východiskem pro dialog o cíli na rok 2040 a o cestě, jak tohoto cíle dosáhnout. Cílem tohoto stanoviska je přispět k této diskusi. Legislativní návrh týkající se cíle na rok 2040 vypracuje Komise v rámci svého příštího funkčního období, stejně jako politický rámec na období po roce 2030, který je nezbytný pro dosažení uvedeného cíle.

3 Globální souvislosti týkající se cíle EU na rok 2040

3.1 Konference OSN o změně klimatu COP28, která se konala v roce 2023, vyzývá smluvní strany, aby přestaly používat veškerá fosilní paliva, přispěly ke ztrojnásobení výroby energie z obnovitelných zdrojů a ke zdvojnásobení opatření v oblasti energetické účinnosti do roku 2030 a urychlily zavádění čistých technologií. Dále konference COP28 vyzývá smluvní strany, aby sladily své příští vnitrostátně stanovené příspěvky se scénářem 1,5 stupně, a to v souladu s vědou.

⁽¹⁾ Zajištění naší budoucnosti – Klimatický cíl pro Evropu na rok 2040 a cesta ke klimatické neutralitě do roku 2050 vybudováním udržitelné, spravedlivé a prosperující společnosti, COM(2024) 63 final.

⁽²⁾ <https://climate-advisory-board.europa.eu/news/eu-climate-advisory-board-recommends-ambitious-2040-climate-target-and-urgent-transitions-for-the-european-union>.

3.2 Jak se uvádí ve sdělení, cíl na rok 2040 bude tvořit základ pro nový vnitrostátně stanovený příspěvek EU podle Pařížské dohody, která ukládá EU povinnost předložit do začátku roku 2025 UNFCCC cíl odrážející nejvyšší možné ambice na rok 2035. EHSV zdůrazňuje, že klimatický cíl na rok 2040 a příslušný cíl na rok 2035 proto musí respektovat závazky učiněné všemi stranami COP28 a je třeba jej neprodleně přijmout.

3.3 EHSV konstatuje, že Evropa v současnosti přispívá k celosvětovým emisím 7 % podílem, který se dále snižuje s tím, jak EU směřuje ke klimatické neutralitě v roce 2050, zároveň však nese zodpovědnost za to, že patřila k celkům, které v minulosti vypouštěly nejvíce emisí. EU dokázala coby průkopník mezi velkými ekonomikami snížit od roku 1990 své územní emise o 32 % a přerušit souvislost mezi hospodářským růstem a emisemi skleníkových plynů. Tyto souvislosti podtrhují jak odpovědnost, tak příležitost Evropy stanout v čele celosvětových opatření v oblasti klimatu a nutnost jednat s jinými velkými ekonomikami, aby se dosáhlo cílů Pařížské dohody. EHSV připomíná svůj návrh na povýšení diplomatické činnosti v oblasti změny klimatu mezi stěžejní iniciativy EU v jejich vnějších vztazích⁽³⁾.

3.4 Přední světové postavení Evropy v oblasti zmírňování změny klimatu musí být doplněno politikami, jež zajistí konkurenceschopnost evropských průmyslových odvětví, předcházení úniku uhlíku a podporu rovných podmínek a zároveň budou přispívat k celosvětové spolupráci v boji proti změně klimatu prostřednictvím financování opatření v oblasti klimatu, přenosu technologií, technické pomoci a budování kapacit. EHSV vítá iniciativy Komise na zřízení pracovní skupiny pro trhy s uhlíkem. Podporou zavádění systémů pro stanovení ceny uhlíku ve třetích zemích spolu s mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM) může EU napomoci rozšíření stanovování ceny uhlíku, které se v současnosti týká méně než jedné čtvrtiny celosvětových emisí CO₂⁽⁴⁾.

3.5 Vzhledem ke zvyšování geopolitického napětí vyvstává nutnost opustit fosilní paliva a zároveň zabránit vzniku nových závislostí na technologiích a kritických surovinách. Postupné ukončení závislosti na dovážených fosilních palivech podporuje otevřenou strategickou autonomii a konkurenceschopnost Evropy. Ambiciózní cíl na rok 2040 by mohl přispět k významnému posílení energetické bezpečnosti EU a potenciálně snížit závislost na dovozu energií o polovinu z více než 55 % v roce 2021⁽⁵⁾ na 26 % v roce 2040. V roce 2023 dosahovaly čisté náklady na dovoz fosilních paliv 2,4 % HDP EU. S ohledem na nedávné krize, jako byla pandemie COVID-19 a energetická krize vyvolaná ruskou útočnou válkou, vyvstala nutnost zachovat si bezpečnost dodávek energie a surovin ve všech fázích transformace. V nejbližší budoucnosti má zastavení zbývajících dovozu energie z Ruska do EU zásadní význam pro snížení toků příjmů, které financují ruskou invazi na Ukrajinu.

3.6 Celosvětové hospodářské podmínky se zkomplikovaly tím, že USA přijaly zákon ke snížení inflace, a rostoucí dominanci Číny v dodavatelských řetězcích čistých technologií. EHSV opětovně zdůrazňuje, že je zapotřebí, aby si Evropa uchovala silnou průmyslovou základnu, aby se zlepšil evropský výzkum, vývoj a inovace a výrobní kapacity v oblasti technologií pro nulové čisté emise a kritických surovin a diverzifikovaly se udržitelné zdroje dodávek, aby tak bylo možné dekarbonizovat naše hospodářství a soutěžit se Spojenými státy a Čínou za rovných podmínek.⁽⁶⁾ Evropská reakce na globální závody o dotace by měla vycházet z našich předností, jako je ochrana a rozvoj jednotného trhu. Jak se zdůrazňuje v Antverpském prohlášení⁽⁷⁾, podmínkou úspěšné realizace Zelené dohody pro Evropu je silná průmyslová struktura a posílený sociální dialog.

⁽³⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru Diplomatičká činnost EU v oblasti klimatu (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C, C/2024/1575, 5.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/1575/oj>).

⁽⁴⁾ <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/05/23/record-high-revenues-from-global-carbon-pricing-near-100-billion>.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Energy_statistics_-_an_overview.

⁽⁶⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k a) sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Průmyslový plán Zelené dohody pro věk s nulovými čistými emisemi (COM(2023) 62 final) a b) návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje rámec opatření pro posílení evropského ekosystému výroby produktů technologií pro nulové čisté emise (akt o průmyslu pro nulové čisté emise) (COM(2023) 161 final – 2023/0081 (COD)) (Úř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 179).

⁽⁷⁾ <https://antwerp-declaration.eu/pdf/declaration.pdf>.

3.7 EHSV se znepokojením konstatuje, že podle Světové meteorologické organizace (WMO) byl rok 2023 nejteplejším rokem od začátku měření a Evropa se ohřívá dvakrát rychleji, než je celosvětový průměr. Ve vůbec prvním evropském posouzení klimatických rizik (EUCRA, 2024) ⁽⁸⁾ se uvádí, že některé regiony v Evropě jsou ohniskem mnohočetných klimatických rizik, jako jsou přírodní požáry, dopady horka a nedostatek vody, záplavy, eroze a zanášení slanou vodou. Rozhodná celosvětová opatření v boji proti změně klimatu by zabránila významným ztrátám na životech, zdravotním dopadům a hospodářským ztrátám. Náklady spojené s nečinností v oblasti klimatu jsou mnohem vyšší než náklady na opatření. EHSV proto vyzdvihuje socioekonomické přínosy dobře navržených naléhavých opatření v oblasti klimatu, k nimž patří vyšší kvalita života, snížení nákladů na zdravotní péči a zamezení hospodářským dopadům.

3.8 EHSV připomíná závazek EU, pokud jde o celosvětový rámec pro biologickou rozmanitost z Kchun-mingu a Montrealu, a bere na vědomí provázanost klimatu s biologickou rozmanitostí, protože změna klimatu urychluje rizika pro přírodu, a přírodě blízká řešení, jež nabízí vzkvétající ekosystémy, jsou velmi účinným nástrojem pro zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se jí. Například obnova mokřadů napomůže zvládnutí povodní a nakládání se srážkovými vodami, zatímco zachování pralesních porostů může zabezpečit rozsáhlá úložiště uhlíku.

4 Klimatický cíl na rok 2040

4.1 Klimatický cíl EU na rok 2040 zajistí viditelnost na cestě ke klimatické neutralitě do roku 2050 a přispěje k celosvětovým ambicím v oblasti klimatu. EHSV podporuje doporučený cíl 90% čistého snížení emisí do roku 2040, protože je v souladu s vědeckým poznáním spravedlivého podílu Evropy na cíli nepřekročit úroveň oteplení o 1,5 stupně. ⁽⁹⁾ EHSV zároveň zdůrazňuje, že tento cíl je náročný a lze jej dosáhnout pouze prostřednictvím podpůrných politik zajišťujících konkurenceschopnost evropských průmyslových odvětví a spravedlivou transformaci a nákladově efektivním využíváním veškerých bezuhlíkových a nízkouhlíkových technologií.

4.2 90 % cíl je čistý cíl, ve kterém se počítá snižování emisí a pohlcování uhlíku prostřednictvím biologických a technologických propadů uhlíku. EHSV zdůrazňuje, že prioritou musí být skutečné snižování emisí a že úloha pohlcování uhlíku by měla být doplňková. EHSV vyzývá Komisi, aby na základě vědeckých důkazů a ekonomické analýzy pečlivě vyhodnotila rovnováhu mezi snižováním emisí a pohlcováním uhlíku, tak abychom se příliš nespolehali na půdní a průmyslové propady, s nimiž se pojí nejistota a rizika. Zároveň musí být zajištěny pobídky pro pohlcování uhlíku, aby mohlo hrát svou omezenou, ale důležitou úlohu, a to na základě nově přijatého rámce pro certifikaci pohlcování uhlíku.

4.3 Zachycování uhlíku z průmyslových procesů v průmyslovém měřítku je nezbytnou součástí ambiciózního cíle na rok 2040 a cesty k čisté nule, jak uznávají IPCC, ESABCC a Mezinárodní energetická agentura (IEA). EHSV zdůrazňuje, že zachycování uhlíku musí cílit na zbytkové emise v těžko dekarbonizovatelných odvětvích, aby se předešlo závislosti na pokračujícím používání fosilních paliv, pokud již existují schůdné alternativy pro dekarbonizaci. Zachycování uhlíku vyžaduje významné investice do zachycování, logistiky a ukládání a zvyšuje poptávku po energii. Proto by zachycování uhlíku nemělo být upřednostňovanou možností pro dekarbonizaci v odvětvích, kde je již nyní schůdné a nákladově efektivní postupně ukončit používání fosilních paliv. Zachycování biogenního uhlíku může vést k trvalému pohlcování a poskytnout udržitelné zdroje CO₂ pro průmyslové využití.

4.4 Ke zvrácení poklesu propadu uhlíku v EU jsou zapotřebí postupy, jako je zalesňování, agrolesnictví, zastavení odlesňování, udržitelné lesní hospodářství, vhodná správa a obnova rašelinišť a ukládání uhlíku do země. Evropské lesy a pole přispívají k opatřením v oblasti klimatu rovněž tím, že poskytují suroviny biologického původu, které mohou nahradit fosilní zdroje a ukládat uhlík v dřevostavbách a dalších dlouhodobých produktech. EHSV upozorňuje na nejistoty spojené se spoléháním se na velké biologické propady uhlíku, které jsou dány nepřesnostmi ve vykazování přírodních procesů a – což je ještě znepokojivější – rostoucími riziky, jako jsou lesní požáry, škůdci a nemoci a povětrnostní jevy, které se s postupující změnou klimatu zhoršují. Proto je třeba věnovat větší pozornost přizpůsobování se změně klimatu, přičemž k podílu LULUCF na čistém cíli by se mělo přistupovat obezřetně. K poskytování pravidelných a včasných informací o stavu zásob uhlíku jsou nezbytné spolehlivé monitorovací systémy.

⁽⁸⁾ <https://www.eea.europa.eu/en/newsroom/news/europe-is-not-prepared-for>.

⁽⁹⁾ *EU climate Advisory Board recommends ambitious 2040 climate target and urgent transitions for the European Union* (Evropský vědecký poradní výbor pro změnu klimatu doporučuje Evropské unii ambiciózní cíl v oblasti klimatu do roku 2040 a naléhavou transformaci), <https://climate-advisory-board.europa.eu/news/eu-climate-advisory-board-recommends-ambitious-2040-climate-target-and-urgent-transitions-for-the-european-union>.

4.5 Cíl na rok 2040 vychází z toho, že se podaří do roku 2030 úspěšně snížit čisté emise alespoň o 55 %. EHSV se znepokojením konstatuje, že stávající vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu k dosažení cíle na rok 2030 ve svém součtu nestačí⁽¹⁰⁾, a vyzývá členské státy, aby se nedostatky zabývaly v aktualizovaných plánech, a Komisi vyzývá, aby se zaměřila na provádění politického rámce do roku 2030. Řada prvků balíčku Fit for 55, jako je systém ETS2 nebo mechanismus CBAM, teprve vstupují v platnost. Evropské podniky, zejména malé a střední, a domácnosti budou potřebovat prostor a podporu, aby se dokázaly přizpůsobit novému regulačnímu prostředí, včetně investiční jistoty pro průmyslová odvětví.

4.6 Cíl pro rok 2040 stanoví trajektorii směřující ke klimatické neutralitě do roku 2050. Nelineární cesta bude zahrnovat příležitosti a výzvy, které budou mít dopad na postavení Evropy vůči dalším významným ekonomikám, včetně nezbytnosti uspišení investic a zavádění technologií a možnosti snížit závislost na dovozu energie a vedoucího postavení v oblasti čistých technologií. EHSV vyzývá Komisi, aby při přípravě legislativního návrhu týkajícího se cíle na rok 2040 rozšířila test konkurenceschopnosti ve vztahu k ostatním velkým ekonomikám, včetně jejich politik v oblasti klimatu, energetiky a průmyslu a hospodářských ukazatelů, a aby předložila návrhy, jak koncipovat cestu k rychlejší dekarbonizaci způsobem, který posílí globální konkurenceschopnost Evropy a zachová náš model otevřeného tržního hospodářství s přísnými environmentálními a sociálními normami.⁽¹¹⁾

4.7 EHSV zdůrazňuje, že má-li se zachovat veřejná podpora evropské politiky v oblasti klimatu a mají-li být zapojeny všechny vrstvy společnosti, je nezbytný široký dialog se zúčastněnými stranami a zapojení občanů do stanovení cíle na rok 2040 a doprovodných politik. EHSV vybízí k pokračování dialogů o čisté transformaci a v souladu se sdělením podporuje uznání nutnosti strukturovaného a systematického dialogu se sociálními partnery a občanskou společností, jakož i zapojení regionálních subjektů. EHSV rovněž vyzývá všechny členské státy, aby zahájily dialogy o energetice a klimatu a zřídily vnitrostátní poradní orgány pro otázky klimatu.

5 Cesta k cíli na rok 2040

5.1 Klimatický cíl na rok 2040 musí být doprovázen podpůrnými politikami, např. důrazem na spravedlivou transformaci a konkurenceschopnost evropského průmyslu. EHSV vyzývá Komisi, aby co nejdříve zahájila dialog o politickém rámci v oblasti klimatu a energetiky po roce 2030.

5.2 ESHV vítá, že sdělení pojednává o všech bezuhlíkových a nízkouhlíkových technologiích. Podle IEA je většina technologií potřebných k urychlení opatření v oblasti klimatu do roku 2030 již komerčně dostupná, přičemž k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 bude zapotřebí nasadit technologie, které jsou stále ve fázi vývoje.⁽¹²⁾ Ambiciózní cíl na rok 2040 bude proto záviset jak na masivním zavádění stávajících nákladově efektivních, ověřených a vyzkoušených technologií, jako jsou energie z obnovitelných zdrojů, tepelná čerpadla a elektromobily, tak na zavádění a rozšíření nastupujících technologií, jako jsou pokročilá biopaliva, obnovitelný a nízkouhlíkový vodík, baterie, syntetická paliva a materiály, malé a modulární jaderné reaktory a zachycování, využití a ukládání uhlíku zvláště zaměřené na těžko dekarbonizovatelná odvětví.

5.3 Chce-li EU zvýšit přínosy vedoucího postavení v oblasti klimatu, měla by si vytknout za cíl stát se přitažlivým regulačním a provozním prostředím pro vývoj, testování, škálování a výrobu čistých technologií a materiálů. Akt o průmyslu pro nulové čisté emise sice stanoví cíle evropské soběstačnosti v oblasti technologií pro nulové čisté emise, EU by ale měla sledovat a prosazovat také růst vývozu výrobků a služeb v oblasti čistých technologií. Digitalizace a vyspělá výroba jsou nezbytné k realizaci reindustrializace Evropy. To by pak mělo zajistit kvalitní pracovní místa se spravedlivými pracovními podmínkami a dobrým platem. Politiky na období po roce 2030 by měly mít za cíl zjednodušení a zefektivnění evropské zelené regulace, zejména s cílem ulevit malým a středním podnikům od správních zátěží.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_6622.

⁽¹¹⁾ Konkurenceschopnost a její vztah k environmentálním a sociálním normám byly dále projednány ve Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: „Fit for 55“: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě [COM(2021) 550 final] (Úř. věst. C 275, 18.7.2022, s. 101), „Zajištění konkurenceschopnosti by nemělo být mylně vykládáno jako výmluva pro fungování na globálním trhu s nejnižším společným jmenovatelem z hlediska ekologických norem.“

⁽¹²⁾ <https://www.iea.org/reports/net-zero-by-2050>.

5.4 Rychlejší dekarbonizace v odvětvích, kde jsou náklady na snižování emisí poměrně nízké a kde existují rozšířitelná řešení, je nezbytná jako kompenzace pomalejšího pokroku v těžko dekarbonizovatelných odvětvích. Odvětví energetiky bude průkopníkem na cestě Evropy ke klimatické neutralitě. Výroba elektřiny v EU se musí do roku 2040 stát bezuhlíkovou a krátce poté musí dojít k dekarbonizaci vytápění a chlazení. Elektrifikace je jednou z nejdůležitějších strategií pro dekarbonizaci. Zvýšení podílu využívání elektřiny z 23 % v roce 2021 ⁽¹³⁾ na více než 50 % do roku 2040 bude vyžadovat téměř dvojnásobně vyšší výrobu elektřiny, přičemž celková spotřeba energií se sníží díky vyšší energetické účinnosti.

5.5 Energie z obnovitelných zdrojů, zejména solární a větrná, zajistí velkou část nárůstu výroby elektřiny, a to spolu s jadernou energií, která bude důležitá pro pokrytí základního zatížení v členských státech, které se rozhodly ji využívat. Dostupnost cenově dostupné a stabilní čisté energie je základem pro dekarbonizaci jiných odvětví, jako je průmysl, budovy a doprava. EHSV připomíná význam investic do energetických systémů, jako jsou sítě, flexibilita a skladování, a do zvýšení propojenosti evropského trhu s energií prostřednictvím přeshraniční energetické infrastruktury, od sítí po vodíková potrubí ⁽¹⁴⁾, což je zdůrazněno i Lettovou zprávou o jednotném trhu. V zájmu nasměrování finančních toků do výroby čisté energie a do infrastruktury požaduje EHSV k postupné ukončení škodlivých dotací na fosilní paliva.

5.6 EHSV konstatuje, že klimatické cíle EU vyžadují nebyvalou úroveň investic do dekarbonizace stávajících průmyslových procesů a dopravy, investice do výroby technologií pro nulové čisté emise a materiálů a investice do dodávek čisté elektřiny a tepla, čímž se podpoří výše uvedená dekarbonizace. Souvisí to mimo jiné s předvídatelností a soudržností regulačního prostředí, rychlejším povolováním, přístupem k financím – se zvláštním ohledem na malé a střední podniky – a dostupností kvalifikované pracovní síly. Ambiciózní cíl na rok 2040 bude vyžadovat předsunutí finančních prostředků na každoroční investice do dekarbonizace, které se odhadují v letech 2030 až 2040 až na 710 miliard EUR ročně. Tyto investice budou muset být financovány hlavně mobilizací soukromých financí a členskými státy. Úloha nástrojů financování EU sloužících k uspokojení poptávky by měla být projednána v rámci přípravy příštího víceletého finančního rámce (VFR).

5.7 Systém obchodování s emisemi (ETS) je jednou z nejúspěšnějších hybných sil snižování emisí v EU a bude nejdůležitějším nástrojem pro dosahování klimatických cílů na roky 2030 a 2040. Podle lineární trajektorie dojdou povolenky v systému ETS na konci třicátých let 21. století, kdy budou některá těžko dekarbonizovatelná odvětví, včetně chemického průmyslu a námořní dopravy, stále závislá na fosilních palivech, a to i podle nejambicióznějších scénářů. Systém ETS bude v roce 2026 přezkoumán. EHSV zdůrazňuje význam zajištění transparentnosti a předvídatelnosti konečného výsledku jednání o systému ETS při současném zajištění integrity systému. Jednou možností, jak vytvořit omezené povolenky pro zbytkové emise, aniž by byl ohrožen emisní strop, je provázat se systémem ETS robustní pohlcování uhlíku.

5.8 Emise ze zemědělství byly v letech 2000–2010 poměrně stabilní. Zemědělské procesy, jako je orba a trávící procesy hospodářských zvířat, způsobují emise, kterým nelze předcházet, ačkoliv zemědělství je samo těžce zasaženo změnou klimatu. Vhodné postupy však mohou tyto emise zmírnit a zemědělci mohou také zajistit pohlcování uhlíku prostřednictvím ukládání uhlíku do země. EHSV navrhuje, aby byl orientační cíl snížení emisí pro zemědělsko-potravinářské odvětví stanoven v úzkém dialogu se zemědělci a dalšími zúčastněnými stranami, a to na základě strategického dialogu o budoucnosti zemědělství v EU, přičemž tento cíl by měl být založen na vědě a výzkumu. Měl by zajistit udržitelné potravinové systémy, potravinové zabezpečení a konkurenceschopnost evropské produkce potravin ⁽¹⁵⁾ a zohledňovat rozdílné přírodní podmínky v EU. EHSV bere na vědomí úlohu zemědělců a lesníků v oběhovém biohospodářství. EHSV naléhavě vyzývá Komisi, aby upřednostnila výzkum a vývoj, který může evropské zemědělství podpořit při zelené transformaci usilující o udržitelnější produkci s nižšími emisemi skleníkových plynů. Rovněž ji naléhavě vyzývá, aby prioritně vyčlenila finanční prostředky na podporu zelené transformace evropských zemědělských podniků.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Energy_statistics_-_an_overview.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – REPowerEU: společná evropská akce pro cenově dostupnější, bezpečnější a udržitelnější energii [COM(2022) 108 final] (Úř. věst. C 323, 26.8.2022, s. 123).

⁽¹⁵⁾ Konkurenceschopnost zemědělsko-potravinářského odvětví byla dále definována ve sStanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Potravinové zabezpečení a udržitelné potravinové systémy (průzkumné stanovisko na žádost francouzského předsednictví) (Úř. věst. C 194, 12.5.2022, s. 72).

5.9 EHSV konstatuje, že udržitelnější spotřebitelské návyky, jako je přechod na zdravou stravu, snížení spotřeby energie a materiálu a upřednostňování veřejné dopravy, jízdy na kole a chůze tam, kde je to možné, významně přispívají ke snižování emisí jak v rámci EU, tak ve třetích zemích a také snižují materiálovou stopu a investice nezbytné k dosažení klimatických cílů. EHSV je přesvědčen, že posílení postavení spotřebitelů a domácností, například prostřednictvím dostupnosti informací založených na faktech zajištěním environmentálních tvrzení s vysokou integritou a využíváním digitálních pasů výrobků, uplatňování zásad práva na opravu a ekodesignu a pobídek pro to, aby byla udržitelná rozhodnutí cenově dostupná, je důležitou součástí transformace. Přechod k udržitelným způsobům života by měl být podporován také prostřednictvím vzdělávání a osvětových kampaní.

5.10 Transformace usilující o zelenou ekonomiku na cestě ke klimatickému cíli na rok 2040 bude vyžadovat pracovní sílu kvalifikovanou v oblasti nových technologií a udržitelných postupů. Tento posun představuje příležitost pro mladé lidi, aby se zapojili do nových vzdělávacích programů a odborné přípravy v oblasti zelených dovedností a sladili tak svou profesní dráhu s potřebami dekarbonizovaného hospodářství. Měla by být rovněž uznána potřeba změny kvalifikace a prohlubování dovedností stávající pracovní síly. Důraz strategie na inovace a výzkum by měl posílit vzdělávací příležitosti v oblastech STEM souvisejících s klimatologií a zelenými technologiemi.

5.11 V neposlední řadě EHSV opakuje, že je zapotřebí silného politického rámce pro spravedlivou transformaci, který bude zaměřen na lidi, bude respektovat místní podmínky, chránit přírodu a životní prostředí a využívat příležitostí. ⁽¹⁶⁾

V Bruselu dne 30. května 2024.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

⁽¹⁶⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Dosažení pokroku v souvislosti s politickým rámcem EU pro spravedlivou transformaci – jaká opatření jsou zapotřebí?“ (průzkumné stanovisko na žádost belgického předsednictví) (Úř. věst. C, C/2024/1576, 5.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj>).